

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 327.8(477):569.1

Ю. Скороход, д-р політ. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОСІЙСЬКА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СИРІЙСЬКИМ КОНФЛІКТОМ

Присвячено дослідженню російської моделі управління конфліктом у Сирії. Було виокремлено базові елементи цієї моделі та визначено її співвідношення з нормами, які утвердилися в миротворчій діяльності міжнародного співтовариства (зокрема, у межах ООН) після закінчення "холодної війни". Особливу увагу приділено аналізу переговорної практики Кремля у процесі врегулювання сирійського конфлікту.

Ключові слова: Росія, сирійський конфлікт, посередництво, переговорний процес, управління конфліктом.

Постановка проблеми. У період холодної війни у межах ООН було сформовано концепцію підтримання миру, яка ґрунтувалася на вестфальських нормах суверенітету та невтручання у внутрішні справи держави, що передбачало згоду конфлікуючих сторін на залучення в тій чи іншій формі міжнародних інститутів у процес урегулювання конфлікту. Дана концепція була спрямована на створення умов для врегулювання міждержавних конфліктів та попередження можливого воєнного зіткнення наддержав у регіонах, в яких жодна із них не мала домінуючого впливу.

Закінчення протистояння по осі Схід-Захід відкрило шлях до широких дискусій та появи нових концептуальних підходів до урегулювання конфліктів, зокрема і внутрішніх, які стали переважати в структурі конфліктів у світі. Початок 1990-х рр. був позначений домінуванням концепції "ліберального миру", яка ґрунтувалася на пріоритеті людських цінностей. Базовими компонентами цієї моделі були, принаймні, наступні: мирні переговори за міжнародного посередництва, які можуть супроводжуватися використанням миротворчих сил або ж інших форм військового втручання; міжнародний моніторинг виборів; акцент на правах людини, гендерній рівності та захисті меншин; просування верховенства права та реформування сектору безпеки, а також обмеження щодо застосування сили сторонами конфлікту [1, 488].

У першому десятилітті XXI століття простежується тенденція відходу від застосування ліберальних механізмів при вирішенні конфліктів та, відповідно, повернення до авторитарних способів управління конфліктами й практики припинення громадянської війни шляхом досягнення військової перемоги. Це дало підстави науковцям зробити висновок про утвердження моделі "авторитарного миру".

Участь Росії в сирійському конфлікті, який розпочався в 2011 р., стала одним із етапів курсу Кремля на утвердження претензій на глобальну роль у сучасному світі шляхом залучення до регіональних конфліктів у ролі постачальника безпеки. Офіційна Москва неодноразово наголошувала на тому, що російська практика урегулювання сирійського конфлікту містить інноваційні підходи і може стати моделлю для вирішення регіональних криз в інших регіонах світу. На цьому наголошують і російські політологи, які переконані, що Росія, базуючись на досвіді урегулювання сирійського конфлікту, має і надалі позиціонувати себе в світі ефективним та успішним миротворцем, утверджуючись у ролі альтернативи Заходу у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки. У цьому контексті актуальною з наукового та практичного погляду уявляється дослідження російської моделі управління конфліктом у Сирії, виокрем-

лення її елементів та визначення її співвідношення із нормами, які утвердилися в практиці міжнародного співтовариства (зокрема, і у межах ООН) після закінчення "холодної війни".

Основні результати дослідження. Особливості російської моделі управління конфліктом у Сирії, як сукупності практик, що застосовувалися на різних етапах його розвитку, найбільш рельєфно проявляються при аналізі, з одного боку, курсу Кремля на стабілізацію режиму Б. Асада, а з іншого – посередницької діяльності та регіональної дипломатії Москви.

Проблема збереження при владі в Сирії Б. Асада та легітимізації його авторитарного політичного режиму мала кілька вимірів у контексті реалізації Росією моделі управління конфліктом. Є підстави стверджувати, що підтримка Кремлем Б. Асада була спрямована на вирішення наступних взаємопов'язаних завдань: **локальне** – збереження домінуючого впливу Росії в Сирії шляхом збереження при владі проросійського президента, і **глобальне** – утвердження статусу Росії як глобальної держави.

Глобальне завдання. Російським політикам та політологам було притаманне біполярне бачення сирійського конфлікту. Як зазначив професор дипломатичної Академії МЗС Росії В. Винокуров, "... протистояння, пов'язане з подіями в Сирії... є біполярне. З одного боку Росія, з іншого – це Захід, але понад усе США" [2]. Без сумніву, зовнішня політика Кремля характеризувалася "США-центризмом, тобто підходом, за якого російський істеблішмент бачить Сполучені Штати як головний орієнтир у своїх міркуваннях про міжнародну політику та місце Росії у світі" [3]. Водночас, можна погодитися із твердженням деяких західних авторів (зокрема, Р. Даннройтера [4]) про те, що це не дає підстави підходити до аналізу російської політики в Сирії в категоріях холодної війни, під час якої Радянський Союз майже автоматично підтримував будь-які політичні режими та рухи, які стояли на антиамериканських позиціях. Для Росії з початком народних протестів у Сирії основним пріоритетом було збереження не стільки режиму Башара аль-Асада, скільки власної спроможності впливу на Близькому Сході шляхом активної участі у подіях у Сирії. Іншими словами, в умовах відсутності у Москві альтернативного проросійського кандидата, який міг би замінити на посаді президента Башара аль-Асада, та зростання потенційної можливості приходу до влади в Сирії опозиційних сил, які не були б орієнтовані на Росію, збереження Кремлем нинішнього сирійського режиму мало стратегічний характер і було тотожним збереженню російського впливу в Сирії та на Близькому Сході загалом. У цьому контексті зусилля російської

дипломатії були спрямовані на недопущення делегітизації режиму Б. Асада шляхом реалізації у межах ООН "лівійського" або ж "єменського сценарію". "Росія, – зазначив Р. Еллісон, – взяла на себе роль дипломатичного щита для режиму Асада" [5].

З іншого боку, дебати в Раді Безпеки ООН з сирійської проблеми стосувалися не просто сирійського конфлікту, а більш широкого нормативного порядку денного. Дискусія в Раді Безпеки ООН точилася, по суті, навколо наступного питання: чи пов'язаний конфлікт в Сирії із порушенням прав людини і, відповідно, чи є потреба застосовувати норми, прописані в концепції "відповідальність за захист" (R2P). Іншими словами, ця дискусія в практичній площині була пов'язана із вибором моделі урегулювання сирійського конфлікту.

На думку ідеологів Кремля, протистояння в Раді Безпеки ООН з сирійського питання було відображенням протистояння прихильників різних концепцій світоустрою – однополярності (США) та багатополарності (Росія, Китай). При цьому Росія була переконана, що вагомим чинником американського панування у світі є нормативне домінування США в міжнародній системі, а спроби реалізації на практиці концепції R2P оцінювалися як порушення суверенітету, як спроби легітимізувати зміни політичних режимів за допомогою втручання ззовні, як прояв однополярності світу.

Кремль розглядав державний суверенітет як "основоположний принцип міжнародного права в ідеалізованій вестфальській системі, в якій кожна держава залишалася повним господарем у власному домі" [6, 523], як "нормативну точку відліку, яка сприяє забезпеченню статусу Росії як великої держави" [7, 380]. Російські політики неодноразово наголошували, що концепція "відповідальність за захист" загрожує ерозією вестфальської системи міжнародних відносин, побудованої на принципах суверенітету та невтручання у внутрішні справи країн, і, таким чином, суперечить інтересам Москви.

Однак на практиці, наголошує Р. Дейермонд, має місце "подвійний" підхід Росії до суверенітету: "пострадянська" модель для її сусідів, де суверенітет є умовним, і "вестфальська" модель для всіх інших за її межами [цит. за: 7, 367]. Цей погляд поділяє і Р. Еллісон, який зазначає: "Традиційна зосередженість Росії на територіальному суверенітеті, "етатистський" або "рестрикціоністський" стрижень її позиції в глобальній міжнародній системі, вже давно суперечить її зовнішньополітичній практиці в регіоні СНД" [6, 522].

Аналогічні підходи були притаманні позиції Росії стосовно концепції "відповідальності за захист". Кремль категорично не виступав проти цієї концепції, про що свідчить голосування в Раді Безпеки ООН по резолюціям, які стосувалися урегулювання ситуації в Лівії, а також голосування в Генеральній Асамблеї ООН за резолюцію 60/1 (Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 р.) від 16 вересня 2005 р., в якій в п. 139 були викладені основні принципи даної концепції. Водночас, Росія залежно від обставин залишала за собою право на досить широке та утилітарне тлумачення положень норм цієї концепції з метою обґрунтування своїх дій (втручання в справи інших держав під приводом захисту "російськомовного населення" або ж "захисту російських громадян" тощо). Таким чином, підхід Москви щодо R2P характеризувався суперечливістю, неоднозначністю та кон'юнктурністю і залежно від ситуаційних цілей включав у себе часткове прийняття та адаптацію цієї концепції під власні потреби, локалізацію (використання залежно від регіону та наявності у ньому для Ро-

сії пріоритетності інтересів та ресурсів для їх реалізації), та відмову (цілковите її заперечення) [8, 657].

У цьому сенсі для Росії неприйнятним уявлявся процес перетворення R2P на загальновизнану норму. Як слушно наголосив М. Ньюмен, "Значення R2P полягало в тому, що могло створити нову норму, яка з часом була б прийнята та інтернаціоналізована, а не в тому, що вона ... заміняє собою державний суверенітет за надзвичайних обставин" [9].

Таким чином, дипломатична підтримка Кремлем Б. Асада в Раді Безпеки ООН мала подвійну мету: з одного боку, легітимізувати та стабілізувати авторитарний режим, а з іншого – не допустити утвердження нової норми, яка б, на думку Москви, посилила позиції західних держав, і, зокрема, США. Іншими словами, застосування Росією права вето під час голосування резолюції щодо Сирії, внесених західними країнами, було "використано для підриву нормативного статусу доктрини "відповідальність за захист" [7, 383], а сам факт заперечення цієї норми сприяли самоутвердженню "Росії як сили, яка кинула виклик Заходу та домінуванню США в міжнародному порядку" [8, 657].

Локальне завдання. В. Путін наголосив, що ключове завдання Росії в Сирії полягало в тому, щоб "стабілізувати законну владу і створити умови для пошуку політичного компромісу" [10]. Тим самим була окреслена російська позиція щодо Сирії: стабілізація політичного режиму Б. Асада як структуроутворюючий елемент моделі урегулювання конфлікту. Всі інші підходи до врегулювання конфлікту мали блокуватися російською дипломатією як такі, що суперечили російським інтересам.

Реалізація умовної локальної мети передбачала а) участь Кремля в якості ключового посередника в процесі урегулювання конфлікту і б) застосування маніпулятивних стратегій з метою недопущення прийняття будь-якої іншої, окрім російської, моделі урегулювання. Відповідно, передбачалось використання широкого спектру засобів для утвердження останньої як єдиного можливого.

Сирійська криза, в якій був зосереджений комплекс асиметричних інтересів регіональних і позарегіональних акторів (США, ЄС, Росія, Іран, Туреччина, Саудівська Аравія, Катар, Ірак, Йорданія, Єгипет, Ізраїль тощо), які мали власне бачення шляхів вирішення конфлікту відповідно до власних безпекових та геополітичних інтересів, мала визначальний вплив на динаміку регіональних відносин на Близькому Сході. У новій геополітичній ситуації на Близькому Сході ефективність політики Росії в регіоні безпосередньо залежала від спроможності Москви відігравати ключову роль у процесі урегулювання сирійського конфлікту. Завдання стати впливовим актором у процесі врегулювання конфлікту в Сирії розглядалася Кремлем як пріоритет при формуванні російської близькосхідної політики. У цьому сенсі будь-які спроби ухвалити рішення в Раді Безпеки ООН, які не вписувалися в рамки російського бачення урегулювання конфлікту, оцінювалися Росією як дії, спрямовані на те, як заявив представник РФ при ООН В. Небензя у своєму виступі в Раді Безпеки ООН, щоб "поставити під сумнів роль Росії у політичному процесі сирійського урегулювання", щоб Росія не мала "місця у політичному процесі у Сирії" [11].

Таким чином, зусилля Росії були спрямовані на самоутвердження у ролі ключового посередника, що передбачало – згідно з логікою російського бачення світоустрою – обмеження, а за сприятливих умов і витіснення інших впливових політичних гравців, насамперед, США, із процесу урегулювання. Останнє, проте, не виключало

ситуаційної кооперації, яка була необхідна і доцільна за певних обставин, і без якої не уявлялось можливим вирішення Кремлем певних тактичних завдань.

Участь Росії в женецькому мирному процесі, який був започаткований у 2012 р. і розгортався під егідою ООН, вписувалася в загальний формат російської політики "повернення на Близький Схід", головною метою якої було перетворення Росії в постійну величину в близькосхідному регіоні, що апоріорі передбачало, що жодна із проблем регіонального звучання не мала бути вирішена без участі або ж без врахування інтересів Кремля. Проте всі зусилля ООН по досягненню прогресу в женецькому мирному процесі врешті решт зазнали невдачі. На думку турецького дослідника Сінема Дженгіза, однією з істотних перешкод для посередництва в Сирії був "взаємний військовий оптимізм" конфліктуючих сторін, який спонукав одну або більше з них вірити, що вони можуть досягти своїх цілей шляхом військових здобутків на полі бою, а не за столом переговорів" [12].

Головною ж причиною неуспіху женецького процесу, на нашу думку, стала російська політика, яка, з одного боку, істотно обмежила можливості світового співтовариства для тиску на режим Б. Асада, а з іншого – формувала у сирійського диктатора віру у можливість військової перемоги в боротьбі з сирійською збройною опозицією.

Жорстка позиція Кремля стосовно збереження при владі Б. Асада призвела до ухвалення як в Раді Безпеці ООН, так і під час женецьких зустрічей компромісних рішень щодо політичних рамок встановлення миру в Сирії. Як у Женецькому комюніке від 30 червня 2012 р., так і в резолюціях Ради Безпеки ООН (зокрема, 2254 від 18 грудня 2015 р.) завдяки зусиллям російської дипломатії чітко не було визначено майбутнє Б. Асада в політичному житті Сирії: чи матиме місце відсторонення його від влади; яка роль буде відведена йому в перехідному періоді; чи матиме він право участі в майбутніх виборах тощо. Така невизначеність у цьому питанні дозволяла широкі інтерпретації та призводила до розбіжностей у російському та західному їх тлумаченнях. Якщо представники американського істеблішменту неодноразово наголошували на тому, що Б. Асад не має бути частиною майбутнього Сирії, то Кремль наполягав, що його курс на стабілізацію режиму Б. Асада відбувається в руслі ухвалених світовим співтовариством рішень. Таким чином, Женецьке комюніке 2012 р. та резолюція 2254 Ради Безпеки ООН, як зазначає А. Борщевська, по своїй формі легітимізували бачення "Москвою майбутнього Сирії, і – свідомо чи ні – західні країни непрямо погодилися із цим" [13, 121].

В умовах неефективності женецького процесу Кремль започатковує паралельний мирний процес – астанинський, який за своєю спрямованістю та сутністю принципово відрізнявся від женецького. Мирний процес в Астані розпочався як серія зустрічей Росії, Туреччини та Ірану для обговорення ймовірної угоди про припинення вогню та встановлення механізму моніторингу щодо її виконання з подальшим доповненням порядку денного низкою політичних питань.

Не дивлячись на наявність певних розбіжностей у підходах щодо кола учасників процесу в Астані, Росія, Туреччина та Іран були єдині щодо корисності та необхідності цього процесу як засобу управління сирійським конфліктом і створили тристоронню комісію з моніторингу припинення вогню та сприяння зменшенню насильства. Тим самим в Астані було інституалізовано механізм консультацій між Росією та впливовими регіо-

нальними державами – Туреччиною та Іраном, який, як наголошує Вітольд Родкевіч, заклав фундамент для проєктованого Кремлем регіонального концерту сил, у якому Москва відігравала б провідну роль, оскільки мала більш тісні відносини з кожним із партнерів, аніж вони один із одним [14]. Зазначимо: який виключав би США.

Припинення воєнних дій в Сирії мало відбутися на основі реалізації погодженого учасниками плану створення чотирьох "зон деескалації". Підписаний в Астані Росією, Туреччиною та Іраном меморандум зобов'язав гарантів "вжити всіх необхідних заходів для забезпечення виконання конфліктуючими сторонами режиму припинення вогню", але кожен із гарантів мав своє уявлення про це [15, 302].

На нашу думку, в Астані Кремль застосував радянську практику періоду "холодної війни", згідно з якою процес управління конфліктом мав відбуватися на основі погодження інтересів регіональних держав шляхом поділу зон домінуючого впливу в Сирії. Мала бути сформована своєрідна вертикаль примусу до миру, а процес управління конфліктом спирався на використання ієрархічних зв'язків між тією чи іншою регіональною державою та її сателітами, і базувався на принципі ухвалення рішення зверху вниз. Одночасно передбачалося застосування воєнної сили стосовно невідконтрольних елементів з метою погодження останніх на вже задану формулу урегулювання конфлікту. Як зазначає Д. Льюїс, "переплетіння насильства та переговорів не було тимчасовим явищем; воно стало центральною динамікою російської стратегії примусового посередництва" [8, 663].

Здійснюючи силовий тиск (у тому числі за допомогою використання російських збройних сил) на опозиційні сили, Росія намагалася позбавити опозицію альтернатив, поставити її в такі умови, коли її представники не мали іншого вибору, аніж погодитися на умови Росії. Кремль за допомогою постійного використання насильства намагався переконати опозиційні сили, що вирішення сирійської проблеми знаходиться в його руках. Також і інші учасники астанинського процесу (Туреччина та Іран) зі свого боку тиснули на опозиційні сили, які знаходилися в їх сфері впливу, щодо виконання домовленостей, досягнутих у межах тріумвірату. Як зазначив Самер Аббуд, "...Астанинський процес забезпечив зовнішню легітимізацію продовження насильства в ім'я встановлення миру та окреслив серйозну альтернативу оонівським формам ліберальної миротворчості" [16].

На практиці концепція "зон деескалації" враховувала, насамперед, військові реалії в сирійському конфлікті, а саме неспроможність військ Б. Асада здійснювати одночасний наступ на опозиційні сили на всіх напрямках. Формування "зон деескалації" дозволяла правлячому режиму зосередити головні збройні сили на окремих напрямках, дотримуючись на певний період режиму припинення вогню на інших. Окрім того, реалізація цієї концепції дозволяла забезпечити розширення урядових повноважень шляхом досягнення відповідних домовленостей щодо припинення вогню із опозиційними силами, які були розташовані в тій чи іншій зоні. Більш того, Росія поставила в ООН питання про перегляд існуючого механізму транскордонного надання гуманітарної допомоги Сирії по лінії ООН як "рудиментарного". Було наголошено, що "Гуманітарним агенціям ООН слід ... переорієнтуватися на традиційні способи роботи в країні у взаємодії з її офіційною владою..." [17]. Тим самим Кремль прагнув зменшити можливість ООН здійснювати моніторинг за ситуацією в Сирії та водно-

час підвищити імідж режиму Б. Асада як законної влади, що піклується про своїх громадян.

Кремль вдався до практики формування провладних (по суті проросійських) сирийських структур, які були залучені до процесу в Астані і мали на меті утвердити в громадській думці переконання про легітимність режиму Асада та незворотність діалогу з ним. Так, Москва співпрацювала з Рандюю Кассіс, лідером Руху за плюралістичне суспільство, яка публічно підтримувала політику Путіна та стала співзасновником прокремлівського Центру політичних і закордонних справ. Вважається, що в квітні 2015 р. саме на пропозицію Р. Кассіс тогочасний президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв погодився провести мирні переговори щодо Сирії в Астані [13, 122]. Надалі Р. Кассіс стала президентом Астанинської платформи сирийської опозиції.

Обмеження кола учасників на переговорах в Астані насамперед підконтрольними Росії або ж Туреччині чи Ірану представниками свідчило про те, що Кремль вважав контрпродуктивним та потенційно небезпечним залучення широкого кола сирийської опозиції до дискусії з проблем майбутнього Сирії. Більш того, Кремль взяв курс на делегітимізацію та дискредитацію сирийської опозиції, яка могла становити загрозу для режиму Асада, активно використовуючи з цією метою чинник ІДІЛ. Першою жертвою російського нарративу про ІДІЛ була і залишається сирийська збройна опозиція, яку кремлівські пропагандисти характеризували "екстремістами", "ісламістами" або ж "терористами" [18].

Кремль наповняв, щоб представники лояльної до Москви та до режиму Б. Асада опозиції мали бути безпосередньо залученні до формування політичних рамок урегулювання сирийського конфлікту, до того ж, як на рівні астанинської, так (згодом) і женецької платформ. Зокрема, така вимога була висунута Москвою при підготовці зустрічі Женева-IV. Не зважаючи на протести з боку Вищого переговорного комітету* тогочасний спеціальний посланник Генерального секретаря ООН у справах Сирії Стаффан де Містура, який за будь-яку ціну прагнув зберегти женецький мирний процес, змусив їх погодитися на цю умову, застерігши, що в іншому випадку він залишає за собою право самостійно визначити склад сирийської опозиції на переговорах [15, 293]. Найбільш активною делегацією на переговорах була російська. Сирийці, які сиділи в одному приміщенні, не розмовляли один з одним. Але при цьому сирийці, як зазначив А. Беллами, хоч і "... не розмовляли один з одним, але всі вони розмовляли з росіянами" [15, 293]. Своєю активністю Росія прагнула продемонструвати сирийцям, що вона є ключовим актором у врегулюванні конфлікту, і що його вирішення можливе лише на основі моделі, запропонованої Кремлем. Таким чином, був запущений процес, який сирийський письменник та журналіст Хасан Хасан охарактеризував як астанізацію Женеви [13, 123].

Російські зусилля були спрямовані на маргіналізацію женецького процесу шляхом вихолощування його сутності та поступової його трансформації у напрямку до російського бачення урегулювання конфлікту, ключовим елементом якого стає збереження при владі Б. Асада.

Цьому сприяла як непродумана політика деяких західних країн, насамперед, США, так і поступлива позиція ооновських чиновників, яких влаштовувало включення до російських проєктів урегулювання згадок про

* представницький орган сирийської опозиції на Женецьких мирних переговорах.

елементи, характерні для моделі ліберального миру – такі, як розбудова громадянського суспільства та реформа управління тощо. Що стосується позиції США, то якщо в період президентства Б. Обами США потребували підтримки Кремля в досягненні ядерної угоди з Іраном та помилково вірили, що Москва може бути конструктивним, хоч і непростим партнером в Сирії, то сирийська політика Д. Трампа була не тільки непослідовною, а, по суті, хаотичною. Колишній радник з національної безпеки США Дж. Болтон у своїх спогадах наступним чином охарактеризував політику Д. Трампа в Сирії: "То були емоційні сплески з боку Президента, неофіційні коментарі, рефлексорні реакції, а не послідовна, пряmolінійна стратегія, яка могла б привести нас до задовільного результату" [19].

Висновки. Російська модель управління сирийським конфліктом є різновидом авторитарних підходів до управління внутрішніми конфліктами і загалом вписується в рамки "авторитарного повороту" в управлінні конфліктом, який виходить за рамки морального засудження надмірного використання насильства та порушень прав людини" [1,500]. На глобальному рівні дана модель спрямована на впровадження норм та принципів, які визначають допустимі межі поведінки акторів у системі міжнародних відносин, і які за своєю сутністю є викликом усталеним ліберальним нормам у глобальному управлінні та, відповідно, акторам, які їх захищають.

Характерними рисами російської моделі є, на наш погляд, наступні:

- стабілізація політичного режиму, авторитарного за своєю сутністю;
- "примус до переговорів", невід'ємним елементом якого є застосування сили (в тому числі воєнної) або ж погрози силою;
- регіональна дипломатія; узгодження інтересів ключових регіональних держав щодо процесу урегулювання конфлікту при збереженні незаперечного лідерства Москви на основі інтересів, а не цінностей, шляхом врахування окреслення зон домінуючого впливу;
- насильницьке нав'язування зверху заздалегідь заданих Кремлем параметрів стабілізації кризової ситуації;
- посередництво, яке має наступальний характер і спрямоване на зведення до мінімуму впливу західних держав на миротворчий процес; зусилля вирішити проблему на основі ліберальної практики є, на думку Москви, неефективними та дестабілізуючими.

Список використаних джерел

1. Lewis D., Heathershaw J. and Nick Megoran N. Illiberal peace? Authoritarian modes of conflict management / David Lewis, John Heathershaw, Nick Megoran // *Cooperation and Conflict*. – 2018, December. – Vol. 53, № 4. – P. 486-506.
2. Винокуров В. Трансформация системы международных отношений как следствие сирийского и украинского кризисов / В. Винокуров // *Трансформация международных отношений в XXI веке : Материалы международной научно-практической конференции*. – Москва: Дипломатическая академия МИД России, 2017. – С. 97.
3. Rodkiewicz W. Russia's Middle Eastern policy regional ambitions, global objectives / W. Rodkiewicz, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia / Centre for Eastern Studies. – Warsaw, 2017. – No 71. – P. 8.
4. Dannreuther R. Russia and the Middle East: A Cold War Paradigm? / Ronald. Dannreuther // *Europe-Asia Studies*. – 2012. – Vol. 64, № 3. – P. 543-560.
5. Allison R. Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis / Roy Allison // *International Affairs*. – 2013. – Vol. 89, No. 4. – P. 798.
6. Allison R. Russia and the post-2014 international legal order: revisionism and realpolitik / Roy Allison // *International Affairs*. – 2017. – Vol. 93, №3. – P. 523.
7. Pieper M. 'Rising Power' Status and the Evolution of International Order: Conceptualising Russia's Syria Policies/ Moritz Pieper // *Europe-Asia Studies*. – 2019. – Vol. 71, No. 3. – P. 365-387.

8. Lewis D. Contesting liberal peace: Russia's emerging model of conflict management / David Lewis // *International Affairs*. – 2022. – Vol. 98, No. 2. – P. 653–673.
9. Newman M. Revisiting the "Responsibility to Protect" / Michael Newman // *The Political Quarterly*. – 2009. – Vol. 80, № 1. – P. 99.
10. Путин: задача России в Сирии – стабилизация законной власти. 11 октября 2015. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.bbc.com/russian/news/2015/10/151011_putin_syria_interview
11. Совет Безопасности ООН. Официальные отчеты. 8105-е заседание. 2017, 16 ноября. S/PV.8105. – С. 15.
12. Sinem Cengiz. Assessing the Astana Peace Process for Syria: Actors, Approaches, and Differences / Sinem Cengiz // *Contemporary Review of the Middle East*. – 2020. – Vol. 7, № 2. – P. 207.
13. Borshchevskaya A. Putin's War in Syria. Russian Foreign Policy and the Price of America's Absence / Anna Borshchevskaya. – London: I.B. Tauris. – 2022. – 242 p.
14. Rodkiewicz W. Russia's Middle Eastern policy regional ambitions, global objectives / Witold Rodkiewicz. – Warsaw: Ośrodek studiów Wschodnich im. marksa Karpią / Centre for eastern studies. – 2017, December. – №71. – P. 25.
15. Bellamy A. Syria Betrayed. Atrocities, War, and the Failure of International Diplomacy / Alex J. Bellamy. – New York: Columbia University Press, 2022. – 458 p.
16. Samer Abboud. Struggles for Political Change in the Arab World / Samer Abboud // *Struggles for Political Change in the Arab World. Regimes, Oppositions, and External Actors after the Spring* Edited / by Lisa Blaydes, Amr Hamzawy, and Hesham Sallam. – Michigan: University of Michigan Press, 2022. – P. 141.
17. Совет Безопасности ООН. Официальные отчеты. 8141-е заседание. 2017, 19 декабря. S/PV.8141. – С. 3.
18. Florence Gaub F. Russia's non-war on Daesh / Florence Gaub // *Russia's Return to Middle East. Building Sandcastles?* / Edited by Nicu Popescu and Stanislav Secieru. Chaillot Paper №146. – Paris: EU Institute for Security Studies, 2018. – P. 59.
19. Болтон Дж. Кімната де це сталося / Джон Болтон; пер. з англ. Г. Пшеничної, Л. Яким, Є. Коротяєвої, Н. Дерев'янку. – Харків: Віват, 2021. – С. 265.

Надійшла до редколегії 01.12.22

Yu. Skorokhod, Dr Hab. (Political), Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE RUSSIAN MODEL OF CONFLICT MANAGEMENT IN SYRIA

The article is devoted to the study of the Russian model of conflict management in Syria. The basic elements of this model were identified as well as its relationship to the norms established in the peacekeeping activities of the international community after the end of the "Cold War". In particular the attention was paid the norms established within UN peacekeeping operations. Special attention is paid to the analysis of the Kremlin's negotiation practice in the process of settling the Syrian conflict.

Keywords: Russia, Syrian conflict, mediation, negotiation process, conflict management.